
Adam Leszczyński

**ZAWIESZENIE PRAWA DO RENTY SOCJALNEJ
— WYPŁATA W TYM SAMYM MIESIĄCU WYNAGRODZENIA
ZA DWA MIESIĄCE A PRZEKROCZENIE KWOTY PRZYCHODU**

Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o *rencie socjalnej*¹ określa zasady i tryb przyznawania oraz wypłaty renty socjalnej. Renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej — przed ukończeniem 25 roku życia, albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej (art. 4). Najczęściej uprawnionymi do pobierania renty socjalnej są osoby niepełnosprawne, zaliczone do określonego stopnia niepełnosprawności. Jedną z przesłanek jej przyznania jest nieprzekroczenie określonego przychodu i na tym tle może dojść do wątpliwości interpretacyjnych ze względu na wieloznaczną treść przepisu. Osoba będąca w stosunku pracy i zarazem uprawniona do renty socjalnej pobierając wynagrodzenie od pracodawcy nie jest w stanie wpływać na datę wypłaty tego wynagrodzenia. Zdarza się, że pracodawca w jednym miesiącu przelewa na konto pracownika wynagrodzenie należne za poprzedni i aktualny miesiąc. Powoduje to najczęściej przekroczenie przychodu osoby uprawnionej i zawieszenie prawa do renty socjalnej, co z kolei skutkuje obowiązkiem zwrotu pobranej renty.

Celem tego artykułu jest próba ukazania poprawnej wykładni wskazanego przepisu i zgłoszenie postulatów *de lege lata* — do ZUS i sądów,

Mgr ADAM LESZCZYŃSKI, adwokat, doktorant w Zakładzie Prawa Konstytucyjnego i Wyznaniowego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Opolski w Opolu, Plac Kopernika 11A, 45-040 Opole, Polska, e-mail: adam.leszczyński@astor.com.pl

¹ Dz. U. z 2013 r., poz. 982 z późn. zm.

jak właściwie stosować mają ten przepis oraz *de lege ferenda* — do ustawodawcy w celu wykluczenia wszelkich wątpliwości na przyszłość.

1. Stan faktyczny i prawny

A.L. jest osobą niepełnosprawną i pobiera rentę socjalną. W 2015 r. A.L. otrzymała decyzję z ZUS Oddział w K. o zwrocie nienależnie pobranego świadczenia (renty socjalnej) za okres od 1 maja 2015 r. do 31 maja 2015 r. A.L. została zobowiązana do zwrotu pobranej za miesiąc maj 2015 r. renty socjalnej, bowiem zdaniem ZUS w miesiącu tym osiągnęła przychód powyżej 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszony przez Prezesa GUS dla celów emerytalnych.

A.L. rzeczywiście w miesiącu maju 2015 r. otrzymała od pracodawcy wynagrodzenie za miesiąc kwiecień — w dniu 4 maja 2015 r. i wynagrodzenie za miesiąc maj 2015 r. — w dniu 29 maja 2015 r. Zaznaczyć należy, że w miesiącu kwietniu 2015 r. A.L. nie otrzymała żadnego wynagrodzenia.

Ojciec A.L. (będący jej pełnomocnikiem) po otrzymaniu zaskarżonej decyzji osobiście stawił się w Inspektoracie ZUS, aby w jej imieniu ustalić i wyjaśnić problem, który zdaniem ZUS miał skutkować wydaniem przedmiotowej decyzji. Osoba uprawniona z ramienia ZUS wyjaśniła wówczas, że w złożonym przez A.L. zaświadczeniu o otrzymanym wynagrodzeniu z 1 lipca 2015 r., obejmującym miesiące: kwiecień 2015 r., maj 2015 r. i czerwiec 2015 r. widnieje, iż wynagrodzenie za miesiąc kwiecień 2015 r. zostało jej wypłacone przez pracodawcę w dniu 4 maja 2015 r. oraz wynagrodzenie za miesiąc maj 2015 r. zostało wypłacone w dniu 29 maja 2015 r. Zdaniem ZUS, skoro w miesiącu maju 2015 r. A.L. otrzymała łącznie podwójną kwotę jej miesięcznego wynagrodzenia, to nie przysługuje za miesiąc maj renta socjalna.

W odwołaniu od decyzji ZUS A.L. odniosła się do treści przepisu art. 138 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. *o emeryturach i rentach z Funduszu*

*Ubezpieczeń Społecznych*² oraz art. 10 ust. 6 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej³. Podkreśliła, cytując wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie, że należy stanąć na stanowisku, „że niedopuszczalna jest ich wykładnia literalna prowadząca do stosowania prawa w sposób absurdalny i niezgodny z celem tych uregulowań”⁴. A.L. pytała: „Jaki miałam wpływ na przekazanie mi mojego wynagrodzenia za miesiąc kwiecień 2015 r. w dniu 4 maja 2015 r.? Jest to przelew bankowy dokonywany przez mojego pracodawcę, a na datę dokonania przelewu nie mam żadnego wpływu. Uważam, że wykładnia logiczna i celowościowa art. 138 u.e.r.f.u.s.⁵ nie prowadzi do wniosku, którego skutkiem byłby obowiązek zwrotu pobranego świadczenia w takim stanie faktycznym. Z przedłożonego zaświadczenia pracodawcy wynika, że wynagrodzenie pobrane przeze mnie w dniu 4 maja 2015 r. było wynagrodzeniem za pracę, którą świadczyłam w miesiącu kwietniu 2015 r., żadne inne wynagrodzenie za miesiąc kwiecień nie zostało mi wypła-

² Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Dz. U. z 2015 r., poz. 748 z późn. zm. „1. Osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. 2: Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się: 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania; 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia”. (art. 138).

³ „Prawo do renty socjalnej zawieszają się za miesiąc, w którym zostały osiągnięte przychody, o których mowa w ust. 1-5a, w łącznej kwocie wyższej niż 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego do celów emerytalnych”. (art. 10 ust. 6).

⁴ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 5 lutego 2014 r., sygn. akt III AUa 1061/13, [w:] <https://www.saos.org.pl/judgments/34624> [dostęp: 15.11.2015].

⁵ K. Antonów, M. Bartnicki, *Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz*, wyd. III, Warszawa: Wolters Kluwer 2009; A. Doliwa, D.R. Kijowski, S. Prutis, P.J. Suwaj, *Wypieranie prawa administracyjnego przez prawo cywilne Tom III: Kryzys prawa administracyjnego?*, Warszawa: Wolters Kluwer 2012.

cone. Wydaje mi się to tak jasne, że stanowisko ZUS wyrażone w zażarżonej decyzji jest dla mnie zupełnie niezrozumiałe. Takie działanie ZUS jest działaniem na niekorzyść osoby uprawnionej do świadczenia, a w moim przypadku osoby niepełnosprawnej”.

A.L. w uzasadnieniu odwołania od decyzji ZUS zauważyła, że jednolite orzecznictwo sądów, dotyczące zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych rozróżnia „świadczenie nienależne” od „świadczenia nienależnie pobranego”, a więc pobranego przez osobę, której przypisać można określone cechy dotyczące jej świadomości, co do zasadności pobierania świadczenia, w tym w szczególności działanie w złej wierze, z premedytacją. Przyjęte jest, że takie cechy działania są istotne przy ocenie obowiązku zwrotu przez ubezpieczonego wypłaconych mu nienależnie świadczeń⁶.

A.L. podkreśliła, że nie działała w złej wierze i z premedytacją, a pobierając rentę socjalną, nie miała świadomości pobierania świadczenia nienależnego. Tak więc w powyżej przytoczonych okolicznościach istnieją podstawy faktyczne i prawne do kwalifikacji przez Sąd Okręgowy w K. wypłaconej jej renty socjalnej za miesiąc maj 2015 r., jako świadczenia nie spełniającego definicji świadczenia nienależnie pobranego w rozumieniu art. 138 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, co z kolei skutkuje brakiem obowiązku zwrotu tego świadczenia po myśli art. 138 ust. 1 powołanej ustawy.

W odpowiedzi na odwołanie ZUS podtrzymał swoje stanowisko o obowiązku zwrotu pobranej przez A.L. renty socjalnej za miesiąc maj 2015 r., wnosząc o oddalenie odwołania. Po przeprowadzeniu rozprawy Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 9 lutego 2016 r. oddalił odwołanie A.L. W uzasadnieniu podał, że bezsporne jest, iż A.L. pobiera rentę socjalną, a decyzja ZUS przyznając jej świadczenie, jak i późniejsze decyzje o podwyższeniu renty socjalnej zawierały pouczenie o okoli-

⁶ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006 r., sygn. akt I UK 161/05, OSNP 2007, nr 5-6, poz. 78.

cznościach powodujących zawieszenie prawa do renty socjalnej. Poza sporem był także fakt, że A.L. była zatrudniona u swojego pracodawcy od dnia 1 kwietnia 2014 r., a za miesiąc kwiecień 2015 r. otrzymała wynagrodzenie w wysokości 1.750 zł brutto, które pracodawca wypłacił jej w dniu 4 maja 2015 r. Za miesiąc maj 2015 r. pracodawca wypłacił A.L. wynagrodzenie w kwocie 1750 zł brutto w dniu 29 maja 2015 r. Sąd stwierdził, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do rozstrzygnięcia, czy A.L. ma obowiązek zwrotu pobranej renty socjalnej za miesiąc maj 2015 r.? W uzasadnieniu prawnym sąd zważył, że odwołanie jest nieuzasadnione, albowiem zaskarżona decyzja odpowiada prawu. Zgodnie bowiem z art. 10 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. *o rencie socjalnej* prawo do renty socjalnej zawiesza się w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (ust. 1). Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6 ustawy *o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*, lub inną pracę zarobkową, albo prowadzenie działalności pozarolniczej (ust. 2). Prawo do renty socjalnej zawiesza się za miesiąc, w którym zostały osiągnięte przychody, o których mowa w ust. 1-5, w łącznej kwocie wyższej niż 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego do celów emerytalnych (ust. 6). Kwota przychodu odpowiadająca 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za II kwartał 2015 r. ogłoszona dla celów emerytalnych wynosiła od dnia 1 marca 2015 r. — 2.759 zł.⁷

Dalej sąd podał, że zgodnie ze stanem faktycznym sprawy, A.L. w spornym okresie pobierając rentę socjalną była również zatrudniona na podstawie umowy o pracę. W miesiącu maju 2015 r. osiągnęła przychód w wysokości 3500 zł z tytułu wynagrodzenia za miesiąc kwiecień

⁷ M. P. z 2015 r., poz. 219.

i maj 2015 r. (wynagrodzenie za miesiąc kwiecień zostało wypłacone w dniu 4 maja, a za miesiąc maj w dniu 29 maja). Zatem — zdaniem Sądu Okręgowego w K. — kwota przychodu A.L. w miesiącu maju 2015 r. przekroczyła dopuszczalną kwotę przychodu, podkreślając, iż z brzmienia art. 10 ust. 6 ustawy *o rencie socjalnej* wynika, iż dla ustalenia „osiągniętych przychodów” istotny jest miesiąc (data) w którym przychód został wypłacony (przekazany do dyspozycji pracownika), a nie miesiąc, za który został wypłacony. Reasumując Sąd uznał, że w miesiącu maju 2015 r. A.L. osiągnęła przychód powodujący zawieszenie prawa do renty socjalnej w tym miesiącu podkreślając, że stosownie do treści art. 138 ust. 1 i 2 pkt. 1 ustawy *o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* w związku z art. 15 ustawy *o rencie socjalnej* — osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do renty socjalnej. Skoro stosowne pouczenia zawierały decyzje ZUS, to tym samym A.L. jest zobowiązana do zwrotu renty socjalnej za miesiąc maj 2015 r.

A.L. przygotowując apelację od tego wyroku zapoznała się z orzecnictwem sądów w takich samych lub podobnych sprawach⁸. W wię-

⁸ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 maja 2008 r., sygn. akt III AUa 1367/07, [w:] www.katowice.sa.gov.pl/container//biuletyn_2009_1 [dostęp: 9.03.2016]; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21 czerwca 2012 r., sygn. akt III AUa 497/12, [w:] <https://sip.legalis.pl/documentfull.seam?documentId=mrswgIrshe2tsjojwga3dm> [dostęp: 9.03.2016]; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 listopada 2012 r., sygn. akt III AUa 1423/11, [w:] <http://sip.lex.pl/#/orzeczenie/521340319/1/iii-a-ua-1423-wyrok> [dostęp: 9.03.2016]; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2013 r., sygn. akt III AUa 1303/12, [w:] <http://sip.lex.pl/#/orzeczenie/521421178/1/iii-a-ua-1303-12-wyrok> [dostęp: 9.03.2016]; oraz z dnia 23 października 2013 r., sygn. akt III AUa 470/13, [w:] <http://lex.online.wolterskluwer.pl/WKPLOnline/content.rpc?reqId=> [dostęp: 9.03.2016]; wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 lipca 2014 r., sygn.

kszości orzeczeń sądy przyznały rację osobie uprawnionej do pobierania renty socjalnej. Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 25 października 2012 r., sygn. akt III AUa 618/12⁹ stwierdził, że w sytuacji, gdy nastąpiła wypłata wynagrodzenia za miesiąc czerwiec i lipiec w tym samym miesiącu i jednocześnie brak było wypłaty w miesiącu sierpniu, trudno zatem wypłacone wynagrodzenia za dwa odrębne miesiące zaliczyć jako przychód należny wyłącznie jednemu miesiącowi. Nie doszło więc zdaniem sądu do przekroczenia kwoty przychodu określonego w art. 10 ust. 6 ustawy *o rencie socjalnej*.

Trudno natomiast było zgodzić się z argumentacją zawartą w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 czerwca 2012 r., sygn. akt III AUa 497/12¹⁰, że „w żaden sposób nie można zgodzić się z twierdzeniami apelacji (osoby uprawnionej do renty socjalnej), że to na organie rentowym spoczywa obowiązek kontrolowania świadczeniobiorców pod kątem uzyskiwania przez nich przychodów wpływających na zmniejszenie lub zawieszenie prawa do świadczeń i ogólnie podejmowanie działalności rodzącej konieczność opłacania składek. Tego obowiązku nie nakłada na Zakład żaden z przepisów. Sąd Apelacyjny zgodził się w tej kwestii z poglądami Sądu Najwyższego wyrażonymi w orzecz-

akt III AUa 2424/13, [w:] www.katowice.sa.gov.pl/container//biuletyn_2015_1 [dostęp: 9.03. 2016]; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 września 2014 r., sygn. akt III AUa 2610/13, [w:] <http://sip.lex.pl/#/orzeczenie/521631128/1/iii-aa-2610-13-wyrok> [dostęp: 9.03.2016]; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 września 2015 r., sygn. akt III AUa 521/15, [w:] <https://sip.legalis.pl/document-full.seam?document=mrswgIrtgmyteobyhe3dc> [dostęp: 9.03.2016]; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2004 r., sygn. akt I UK 3/04, [w:] OSNP 2005, nr 8, poz. 116; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1997 r., sygn. akt II UKN 128/97, [w:] OSNP 1998, nr 6, poz. 192.

⁹ <https://sip.legalis.pl/document-full.seam?documentId=mrswgIrsq4ydombxha4di> [dostęp: 9.03.2016].

¹⁰ <https://sip.legalis.pl/document-full.seam?documentId=mrswgIrshe2tsojwga3dm> [dostęp: 9.03.2016].

niach zapadłych jeszcze na gruncie obowiązywania ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin* (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), które zachowały aktualność w obecnym stanie prawnym. W uchwale z 2 czerwca 1987 r., sygn. akt UZP 19/87, Sąd Najwyższy stwierdził, że organ rentowy może dochodzić zwrotu nadpłaconych świadczeń w trybie określonym w art. 106 ust. 2 pkt. 1 ustawy *o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin* (obecnie materia ta uregulowana jest w art. 138 ustawy *o emeryturach i rentach z FUS* i art. 84 *o systemie ubezpieczeń społecznych*), o których mógł powziąć wiadomość na podstawie akt rentowych — jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania (OSNC rok 1988, nr 9, poz. 119). W stanie faktycznym też sprawy organ rentowy dokonywał wypłat nienależnych kwot, mimo że o sytuacji powodującej ustanie prawa do świadczenia wiedział z akt rentowych wnioskodawcy. Nawet jednak ta sytuacja, w ocenie Sądu Najwyższego, nie pozbawiła organu rentowego możliwości dochodzenia zwrotu nadpłaty świadczenia, ponieważ związanego z tym faktem ograniczenia art. 106 ust. 2 pkt. 1 ustawy nie przewidywał, podobnie jak obecnie nie przewidują tego ograniczenia przepisy ustaw: o emeryturach i rentach z FUS i systemowej. Sąd Najwyższy stwierdził, że przesłanką warunkującą dochodzenie na tych zasadach zwrotu nadpłaconych świadczeń jest wynikający z ustawy obowiązek organu rentowego uprzedniego pouczenia osoby pobierającej świadczenia o braku prawa do ich pobierania”.

W przygotowaniu do rozprawy apelacyjnej A.L. zwróciła się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o przeliczenie przez ZUS jej dochodów osiągniętych w 2015 r. i podanie w pisemnym zaświadczeniu, czy średnia miesięczna w 2015 r. osiągniętego przez nią dochodu przekroczyła kwotę uprawniającą do otrzymania renty socjalnej. ZUS w stosownym piśmie odpowiadając na ten wniosek podał, że zgodnie z zaświadczeniami zakładu pracy w roku 2015 A.L. uzyskała

przychody — i tutaj przy każdym kolejnym miesiącu wymieniona jest kwota 1750 zł — również przy spornym miesiącu maju 2015 r. ZUS *in fine* pisma zaznaczył, że z uwagi na wypłatę wynagrodzenia za miesiące kwiecień i maj 2015 r. w miesiącu maju 2015 r. nastąpiła nadpłata renty socjalnej za miesiąc maj 2015 r. z powodu osiągnięcia w tych miesiącach przychodu w łącznej kwocie wyższej niż 70% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia.

Na rozprawie ojciec A.L. przytoczył Sądowi argumenty apelacji. Odniósł się do konieczności korzystania z wykładni celowościowej, przy interpretacji przepisów ustawy *o rencie socjalnej*. Podkreślił, że z renty socjalnej korzystają przede wszystkim osoby niepełnosprawne, nie koniecznie niesprawne intelektualnie, ale na pewno wymagające szczególnej pomocy ze strony organu ZUS. Przytoczył i poddał krytyce uchwałę Sądu Najwyższego z 2 czerwca 1987 r. wyżej cytowaną, stojąc na stanowisku, że w takiej sytuacji, kiedy organ rentowy posiada w swoich aktach pewną informację o osiąganych przez osobę uprawnioną do renty socjalnej przychodach, winien „z urzędu” pomóc takiej osobie.

Po przeprowadzonej rozprawie Sąd Apelacyjny w K. Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 19 lipca 2017 r. zmienił zaskarżony apelacją wyrok Sądu Okręgowego w K. oraz poprzedzającą go decyzję ZUS i stwierdził, że A.L. nie jest zobowiązana do zwrotu renty socjalnej za sporny miesiąc.

2. Wnioski i postulaty

Należy wyrazić zdziwienie, że znając dotychczasowe orzecznictwo sądów organ rentowy, a w przypadku tej sprawy również sąd okręgowy podjęły decyzję niekorzystną dla osoby uprawnionej do renty socjalnej. Zacytowane i powołane wyżej orzecznictwo sądów jednoznacznie wskazuje na możliwość stosowania w takich przypadkach wykładni celowościowej, dla dobra osoby uprawnionej do renty socjalnej, która bez swej winy przekroczyła ustalone przychody.

Nie wytrzymuje krytyki ocena zawarta w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 1987 r., kiedy organ rentowy posiadał w swoich aktach pewną informację o osiąganych przez osobę uprawnioną do renty socjalnej przychodach i nie uprzedził tej osoby o konieczności wystąpienia z wnioskiem o zawieszenie wypłacania renty. Organy rentowe obecnie mają o wiele większe możliwości techniczne współdziałania z osobami uprawnionymi do renty, niż w dacie wydania przez Sąd Najwyższy wyroku (1987 r.). Przez 30 lat zupełnie zmieniły się sposoby komunikowania. Osoby uprawnione we wniosku składanym do ZUS podają numery telefonów, adresy poczty elektronicznej, a nadto śmiało można dodać, że przesyłki pocztowe szybciej docierają do adresatów niż 30 lat temu. Do takiego działania organu rentowego niepotrzebne są określone prawem procedury, a jedynie zwykła ludzka życzliwość i świadomość służebnej roli, którą pełni ZUS w stosunku do każdej uprawnionej osoby.¹¹

Zapewne pomocą byłaby nowelizacja przepisu art. 10 ustawy *o rencie socjalnej*, która w sposób niebudzący wątpliwości, określiłaby sytuację powyżej opisaną. Mianowicie, kiedy osoba uprawniona do renty socjalnej pobiera wynagrodzenie za pracę, to wówczas nawet wypłata w jednym miesiącu wynagrodzenia przysługującego za dwa miesiące, czy nawet więcej miesięcy, nie będzie skutkować zawieszeniem renty z uwagi na osiągnięcie przychodu w danym miesiącu w łącznej kwocie wyższej niż określony przez ustawodawcę procent przeciętnego mie-

¹¹ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 11 lipca 2001 r., sygn. akt I SA 2447/00, LEX nr 54741. Wyrok ten został wydany w oparciu o przepisy prawa administracyjnego, jednak może być on pomocny w postępowaniu organów rentowych w stosunku do osób uprawnionych do świadczeń. Czytamy w nim: „Obowiązek udzielania informacji stronie obejmuje cały tok postępowania, tj. od chwili jego wszczęcia, aż do jego zakończenia decyzją. Organ nie może więc ograniczyć się tylko do udzielenia informacji prawnej, lecz musi podać również niezbędne wyjaśnienia co do treści przepisów oraz udzielać wskazówek, jak należy postąpić w danej sytuacji, aby uniknąć szkody”.

sięcznego wynagrodzenia. Nie będzie to bowiem świadczenie nienależnie pobrane.

Należy więc w art. 10 ust. 6 ustawy dodać, iż: nie dotyczy to sytuacji, gdy uprawniony otrzymuje wynagrodzenie za pracę (czy też inne świadczenia związane z jego stosunkiem pracy), które jest mu wypłacone jednorazowo za kilka miesięcy, o ile w skali danego roku kalendarzowego nie została przekroczona kwota przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego do celów emerytalnych.

Zakończenie

Ten krótki artykuł stanowi sprawozdanie z przebiegu sprawy, zakończonej korzystnym dla uprawnionego rozstrzygnięciem. Powstaje jednak pytanie, czy zawsze osoba niepełnosprawna pobierająca rentę socjalną podejmie trud walki z niekorzystną dla siebie decyzją ZUS? Śmiało można odpowiedzieć, że najwyżej w kilku przypadkach. Większość osób zwróci „nienależnie” pobraną rentę. Czy więc stosowanie przez organy ZUS i sądy wykładni literalnej przy interpretacji przepisów o rencie socjalnej jest zawsze właściwe? Należy pamiętać, że osoba uprawniona do pobierania renty nie jest przedmiotem postępowania, lecz jego podmiotem. To tej osobie — przy wykładni przepisów prawa — należy się szczególna ochrona ze strony organów rentowych.

Bibliografia

Źródła prawa

Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. *o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych*, Dz. U. z 2015 r., poz. 748 z późn. zm.

Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. *o rencie socjalnej*, Dz. U. z 2013 r., poz. 982 z późn. zm.

Orzecznictwo

- Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 11 lipca 2001 r., sygn. akt I SA 2447/00, LEX nr 54741.
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2013 r., sygn. akt III AUa 1303/12, [w:] <http://sip.lex.pl/#/orzeczenie/521421178/1/iii-ua-1303-12-wyrok> [dostęp: 9.03.2016].
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 września 2015 r., sygn. akt III AUa 521/15, [w:] <https://sip.legalis.pl/document-full.seam?documentId=mrswgIrtgmyteobyhe3dc> [dostęp: 9.03.2016].
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 listopada 2012 r., sygn. akt III AUa 1423/11, [w:] <http://sip.lex.pl/#/orzeczenie/521340319/1/iii-a-ua-1423-wyrok> [dostęp: 9.03.2016].
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 lipca 2014 r., sygn. akt III AUa 2424/13, [w:] www.katowice.sa.gov.pl/container//biuletyn_2015_1 [dostęp: 9.03.2016].
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 29 maja 2008 r., sygn. akt III AUa 1367/07, [w:] www.katowice.sa.gov.pl/container//biuletyn_2009_1 [dostęp: 9.03.2016].
- Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 września 2014 r., sygn. akt III AUa 2610/13, [w:] <http://sip.lex.pl/#/orzeczenie/521631128/1/iii-a-ua-2610-13-wyrok> [dostęp: 9.03.2016].
- Wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21 czerwca 2012 r., sygn. akt III AUa 497/12, [w:] <https://sip.legalis.pl/documentfull.seam?documentId=mrswgIrshe2tsojwga3dm> [dostęp: 9.03.2016].
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1997 r., sygn. akt II UKN 128/97, [w:] OSNP 1998, nr 6, poz. 192.
- Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2004 r., sygn. akt I UK 3/04, [w:] OSNP 2005, nr 8, poz. 116.

Literatura

- Antonów, Kamil, i Marcin Bartnicki. 2009. *Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Komentarz*. Warszawa: Wolters Kluwer.

- Doliwa, Andrzej, Dariusz R. Kijowski, Stanisław Prutis, i Patrycja Joanna Suwaj. 2012. *Wypieranie prawa administracyjnego przez prawo cywilne. Tom III: Kryzys prawa administracyjnego?*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Jędrasik-Jankowska, Inetta. 2017. *Pojęcia i konstrukcje prawne ubezpieczenia społecznego*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Szyburska-Walczak, Grażyna. 2015. *Ubezpieczenia społeczne Repetytorium*, Warszawa: LEX a Wolters Kluwer business.

Zawieszenie prawa do renty socjalnej – wypłata w tym samym miesiącu wynagrodzenia za dwa miesiące a przekroczenie kwoty przychodu

Streszczenie

Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. *o rencie socjalnej* określa zasady i tryb przyznawania oraz wypłaty renty socjalnej. Renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia, albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Jedną z przesłanek jej przyznania jest nieprzekroczenie określonego przychodu i na tym tle może dojść do wątpliwości interpretacyjnych ze względu na wieloznaczną treść przepisu. Osoba będąca w stosunku pracy i zarazem uprawniona do renty socjalnej pobierając wynagrodzenie od pracodawcy nie jest w stanie wpływać na datę wypłaty tego wynagrodzenia. Zdarza się, że pracodawca w jednym miesiącu przelewa na konto pracownika wynagrodzenie należne za poprzedni i aktualny miesiąc. Taką wykładnię przepisu art. 10 ust. 6 ustawy *o rencie socjalnej* stosują organy rentowe, a często również sądy powszechne. W sprawie, która stała się przedmiotem tego artykułu, dopiero sąd drugiej instancji wydał korzystny dla osoby uprawnionej wyrok, przyjmując wykładnię celowościową przytoczonego wyżej przepisu ustawy *o rencie socjalnej*.

Słowa kluczowe: nienależne świadczenie, świadczenie nienależnie pobrane, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wynagrodzenie

Suspension of the Right to a Social Pension – Payment in the Same Month of Salary for Two Months and Exceeding the Amount of Income

Summary

The *Social Pensions Act* of June 27, 2003 defines the rules and procedure for the granting and payment of a social pension. Social pension is vested in an adult person who is completely unable to work due to impairment of fitness of an organism, which was created before the age of 18, while studying at school or college - before the age of 25, or during doctoral studies or scientific aspiration. One of the conditions for granting is not to exceed a certain income, and this may lead to interpretation doubts

due to the ambiguous content of the provision. A person who is in an employment relationship and also entitled to a social pension while receiving salary from an employer is not able to influence the date of payment of this salary. It happens that the employer transfers the salary for the previous and current month to the employee's account in one month. This usually results in exceeding the income of the entitled person and suspension of the right to a social pension, which in turn results in the obligation to return the rent paid. Such an interpretation of the provision of art. 10 para. 6 of the *Social Pensions Act* are used by pension bodies, and often also by common courts. In the case which became the subject of this article, it was only the court of second instance that issued a sentence favorable for the person entitled, adopting a teleological interpretation of the above mentioned provision of the *Social Pensions Act*

Key words: undue payment, benefit unduly collected, Social Insurance Institution, salary

Information about Author: ADAM LESZCZYŃSKI J.C.L., lawyer, doctoral student at the Department of Constitutional and Confessional Law, Faculty of Law and Administration, University of Opole, Plac Kopernika 11A, 45-040 Opole, Poland, e-mail: adam.leszczynski@astor.com.pl